

28. ČERVENEC – SVĚTOVÝ DEN HEPATITID

Pandemie virových hepatitid B a C – data a fakta

O SVĚTOVÉM DNI HEPATITID

Světový den hepatitid se každoročně připomíná **28. července**, v den výročí narození Dr. Barucha Blumberga, objevitele viru hepatitidy B a nositele Nobelovy ceny.

Motto letošního Světového dne zní „Budoucnost bez hepatitid“ a v souladu se strategií WHO eliminovat viry hepatitidy B a C z populace do roku 2030 se informační kampaň zaměřuje především na prevenci a na včasný záchyt nakažených osob prostřednictvím testování především ohrožených a rizikových skupin. Kromě toho letošní aktivity cílí i na prevenci přenosu virové hepatitidy B z matky na plod.

O VIROVÝCH HEPATITIDÁCH

Hepatitida je zánět jater, nejčastěji způsobený virovou infekcí. Existuje pět hlavních kmenů virů hepatitidy: A, B, C, D a E.

Virové hepatitidy A a E jsou obvykle způsobeny požitím kontaminované potravy nebo vody, zatímco **virové hepatitidy B, C a D** se obvykle přenášejí krevní cestou v důsledku kontaktu s infikovanými tělními tekutinami (např. při krevních transfuzích nebo invazivních lékařských výkonech s použitím kontaminovaných nástrojů, při nitrožilní aplikaci drog opakovaně použitou jehlou, při amatérském tetování apod.). Virové hepatitidy B a C mohou být přenášeny také pohlavním stykem¹.

LÉČBA VIROVÉ HEPATITIDY C JAKO PREVENCE

Studie o přirozeném průběhu infekce virovou hepatitidou C ukazují, že²:

- **15–20 %** pacientů, kteří se infikují, je schopno **přirozeným způsobem** virus hepatitidy C **eliminovat**,
- u **55–85 %** pacientů však infekce přechází do **chronického stadia**, které probíhá dlouhou dobu, až desítky let, **bez příznaků** – pokud se příznaky projeví, jedná se zpravidla o žloutenku (zežloutnutí kůže a očního bělma), tmavou moč, extrémní únavu, nevolnost, zvracení a bolesti břicha,
- u **15–20 %** osob z tohoto počtu dojde během 20–25 let k rozvoji **jaterní cirhózy** a
- u **4–10 %** se rozvine zhoubný hepatocelulární karcinom.

Zatímco proti **virové hepatitidě B** je v současnosti k dispozici jak léčba, tak preventivní **očkování**, díky čemuž je roční nárůst nových případů v ČR minimální, proti **virové hepatitidě C vakcína k dispozici není**. Zato existuje velmi spolehlivá a bezpečná léčba tzv. **přímo působícími antiviroty** – podle ověřených dat činí jejich **účinnost 99 %**. A co víc, na rozdíl od jiných nemocí je **po vyléčení doživotně vyloučena remise**, tzn. pacient je vyléčen jednou provždy, pokud se samozřejmě znovu nenakazí.

Identifikace maximálního možného počtu osob infikovaných virem hepatitidy C prostřednictvím screeningu a jejich následná léčba možnost reinfekce sníží na minimum – a zároveň i při neexistenci preventivního očkování ochrání většinovou populaci před možností nákazy.

I proto vyhlásila Světová zdravotnická organizace WHO program **eliminace virových hepatitid B a C** z populace³, který převzala i evropská Komise a který předpokládá do r. 2030:

- o 90 % snížit výskyt nových případů VHC,
- o 65 % snížit úmrtnost v důsledku VHC,
- k tomu je třeba
 - 90 % ze všech pacientů infikovaných VHC najít a diagnostikovat a
 - 80 % z nich vyléčit.

VIROVÉ HEPATITIDY VE SVĚTĚ

Podle údajů Světové zdravotnické organizace je virovou hepatitidou B (VHB) anebo virovou hepatitidou C (VHC) v současnosti na Zemi nakaženo **325 milionů lidí**⁴ (WHO odhaduje, že ve skutečnosti jich s ohledem na velké množství neidentifikovaných pacientů může být i **více než 500 milionů**¹), z nichž každý rok v důsledku svého onemocnění **umírá 1,5 mil.**⁴

Úmrtnost stoupá od roku 2000 a virové hepatitidy typu B a C figurují mezi nejčastějšími příčinami úmrtí na sedmém místě. Mj. proto, že podle WHO **až 80 %** lidí nakažených virovou hepatitidou B a C nemá přístup k adekvátní **prevenci, testování a léčbě**¹.

VIROVÉ HEPATITIDY V EVROPĚ

V **evropském regionu WHO** podle kvalifikovaných odhadů¹ **žije:**

- **13,3 milionu** lidí s chronickou **VHB** (1,8 % dospělé populace) a
- **přibližně 15 milionů** lidí s **VHC** (2 % dospělé populace).

Dvě třetiny infikovaných v evropském regionu žijí ve východní Evropě a střední Asii.

V **evropském regionu WHO** podle téhož zdroje¹ **umírá ročně:**

- **přibližně 36 000** pacientů v důsledku **VHB** a
- **přibližně 86 000** pacientů v důsledku **VHC**.

Počet případů hepatitidy B a C hlášených v evropském regionu WHO nemusí nutně odrážet skutečný rozsah infekce. Odhady Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) citovaná WHO¹ hovoří o celkové míře výskytu:

- **VHB 1,49 na 100 000** obyvatel a
- **VHC v členských státech Evropské unie 8,7 na 100 000** obyvatel. Nejvyšší prevalence je u injekčních uživatelů drog.

VIROVÁ HEPATITIDA C V ČR

Přesná data o celkovém počtu nakažených VHC v ČR nejsou známa. Na základě séroprevalenční studie⁵ se uvádí, že protilátky proti VHC může mít 0,2–1,0 % populace.

V r. 2015 žilo v ČR přibližně **17 300 osob** s virologicky potvrzenou VHC, celkový počet se započítáním předpokládaných neodhalených případů však může být **až 40 000**⁶.

Pětina, tedy **až 8000 z nich**, je při aplikaci výše uvedených poznatků o přirozeném průběhu onemocnění v příštích letech ohrožena **jaterní cirhózou** (která může být u mnoha z nich prvním projevem dosud nediagnostikované bezpříznakové chronické VHC) a **400 hrozí rakovina jater**.

Navíc každým rokem v ČR přibývá na **1100 nově diagnostikovaných** pacientů s VHC⁶.

Použité zdroje:

1 www.euro.who.int/en/health-topics/communicable-diseases/hepatitis/data-and-statistics

2 Brůha R, Hepatitida C – skrytá hrozba, tisková konference ČLS JEP 16. 12. 2019

3 WHO Guidelines for the Care and Treatment of Persons Diagnosed with Chronic Hepatitis C Virus Infection

4 www.who.int/campaigns/world-hepatitis-day/2020

5 Chlíbek R et al, Prevalence of hepatitis C virus in adult population in the Czech Republic – time for birth cohort screening, PLoS One 2017 Apr 13;12(4):e0175525.

6 Fraňková S et al, Chronic Hepatitis C in the Czech Republic: Forecasting the Disease Burden, Cent Eur J Public Health 2019; 27 (2): 93–98